

117

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ - ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Δ.⁹⁰⁸ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ
ΕΝ ΤΗ ΙΟΝΙΩ ΒΟΥΛΗ

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Μαρτίου 1862

Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὑπὸ τῆς Βουλῆς παραδεχθείσης Ἀπαντήσεως

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΟΣΤΟΥ

Καὶ πρὸς ἀνασκευὴν

τῆς κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἀγορεύσεως

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Ἰποστηρίζαντος

Τὰ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀπορρίφθεντα ἄλλα δύο σχέδια Ἀπαντήσεως.

(Ἐκ τῶν ἀριθ. 208 209 τῆς ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ).

ΟΙ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΑΙ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΤΟΙΣ

ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΟΙΣ.

ΚΕΡΚΥΡΑ,

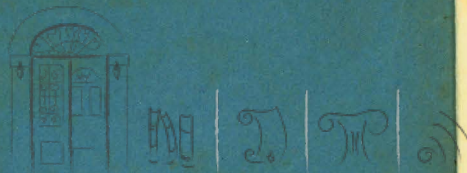
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΜΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ.

1862.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ
ΤΟΥ
Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ
ΕΝ ΤΗ ΙΟΝΙΩ ΒΟΥΛΗ

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Μαρτίου 1862

Εἰς τὸν λόγον τοῦ ἀντιπροέδρου

ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

Εἰς τὸν λόγον τοῦ ἀντιπροέδρου

ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

Εἰς τὸν λόγον τοῦ ἀντιπροέδρου

ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

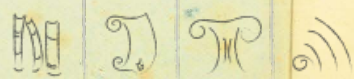
Εἰς τὸν λόγον τοῦ ἀντιπροέδρου

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΙ

ΤΟΥ

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

ΚΕΚΥΡΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΜΗΣ
ΑΝΤΙΠΟΛΕΩΣ ΚΕΚΥΡΑ

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

ΤΟΥ

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ

ΕΝ ΤΗ ΙΟΝΙΩ ΒΟΥΛΗ

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Μαρτίου 1862.

Εἰμαι ἀπηυδισμένος φυσικῶς, ὥς ἐκ τῆς προχωρημένης ὥ-
ρας· εἰμαι ἐπίσης ἀπηυδισμένος ἠθικῶς, διότι λαμβάνω τὸν
λόγον ἵνα τὸν ἀντιτάξω εἰς τὸν λόγον τοῦ Ἡλία Ζερβοῦ. Ἀλλ'
ἀφοῦ ἀδύνατον νὰ φθάσωμεν εἰς δμόφωνον συμπέρασμα, ἀ-
νάγκη νὰ ἐκφράσῃ καθεὶς εὐσχημόνως, ἀλλ' ἐλευθέρως, τὴν
γνώμην του, καθότι ἐκ τῆς ἐλευθέρας μόνον συζητήσεως
δύναται νὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια καὶ ἐπομένως ἡ δημοφιλία.

Ἐπέκρινεν ὁ Πρόεδρος τὴν προταθεῖσαν συνολικὴν τρο-
πολογίαν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ἀλλ' ἀφρημένως καὶ θεω-
ρητικῶς, οὐχὶ δὲ πρακτικῶς· οὐδὲν ἦσσαν θελω τὸν ἀκολου-
θήσει κατὰ βῆμα. Ἡ συνολικὴ τροπολογία ἐμπεριέχει, κα-
τὰ τὸν Κ. Πρόεδρον καὶ κατὰ τὸν Κ. Λάσκαριν, δύο μόνον
μέρη, κατεκρίθη δὲ ὡς μὴ ἐμπεριέχουσα τὸ τρίτον, τὸ ἐν
τῷ σχεδίῳ τῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τοὺς προαγρευσάντας
ἐμπεριεχόμενον, τοὔτεστι τὸ περὶ διεξαγωγῆς τῶν ἰδίων
καθηκόντων τῶν διαφόρων ἀρχῶν τοῦ Κράτους.

Παρατηρῶ ὅτι καίτοι πολὺς κρότος περὶ τοῦ τρίτου
τούτου μέρους τοῦ σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς ἐγένετο, οὐδε-
μοῦ τὸ ἀπήντησα, ὅσον καὶ ἂν ἐξέτασα τὸ σχέδιον ἐκεῖνο,
καὶ ἀπαντῶ ὅτι ἡ παρ' ἐμοῦ ὑποστηριζομένη συνολικὴ
τροπολογία δὲν ἐμπεριέχει οὔτε πρῶτον οὔτε δεύτερον μέ-
ρος, ἀλλ' εἶναι ὅλη ἐν, καὶ ἐκ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τε-
λευταίας λέξεως· αὐτῆς δὲν ἐπιλαμβάνεται εἰμὴ μόνον πε-
ρὶ τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Οὐδὲν ἦσσαν ἀφ' οὗ ὁ κύρ. Πρόεδρος εὐηρεστήθη νὰ θεωρήσῃ τὴν συνολικὴν τροπολογίαν, συγκειμένην ἀπὸ δύο μέρη, θέλω νὰ τὸν παρακολουθήσω καὶ εἰς τὴν διαίρεσιν ταύτην.

Δύο εὔρεν ἐλλείψεις ὁ κύρ. Πρόεδρος εἰς τὸ, κατ' αὐτὸν, πρῶτον μέρος.

α. Τὸ περὶ δικαστικῆς ἀρχῆς.

β. Τὸ περὶ σχηματισμοῦ τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Ἀφίνω κατὰ μέρος τὰ γενικὰ καὶ ἀόριστα περὶ ἀξιοπρεπείας, ὕβρεων, ἀπειλῶν, προσβολῶν· εἰς αὐτὰ θέλω ἐπανέλθει ἀκολούθως. Εἰς τὸ πραγματικὸν περιοριζόμενος λέγω, ὅτι ἀφοῦ ὁ κύρ. Πρόεδρος ἄλλας παραλείψει δὲν εὔρε, δὲν ὑπάρχουσι ἄλλαι. Πόσας ὅμως ἡδυνάμην νὰ ἐνδείξω τόσον εἰς τὸ σχέδιον τῆς ἐπιτροπῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν παρὰ τοῦ Προέδρου σήμερον ὑποστηριζομένην παραγραφικὴν τροπολογίαν! Οὐδὲν ἐκεῖ ἀναφέρεται οὔτε περὶ ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου, οὐδὲν περὶ παραβιάσεως τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

(Ὁ ἀντιπρόεδρος κύρ. Μομφερράτος διακόπτων τὸν ἀγορεύοντα λέγει, «ἀλλὰ ὁμιλοῦμεν περὶ παραβιάσεως δικαιωμάτων», καὶ ἐμπεριλαμβάνονται ὅλα εἰς αὐτό).

Ὁ κύρ. Δομβάρδος ἀκολουθῶν λέγει· ἀφοῦ νομίζετε, ὅτι εἰς τὴν γενικὴν ταύτην ἔκφρασιν διαλαμβάνονται ὅλα, ἀφίνω τὸ σχέδιον, καὶ ἐπανέρχομαι εἰς τὴν προσβαλλομένην συνολικὴν τροπολογίαν.

Τί ἐπαραξενεύητε ἐὰν ἐγὼ, ταπεινὸς ἱκτὸς, δὲν ἐποίησα μνειὰν περὶ δικαστηρίων εἰς τὴν καθυποβληθεῖσαν τροπολογίαν; Δὲν γνωρίζω, διότι δὲν συχνάζω τὰ δικαστήριά μας, γνωρίζω ὅμως ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βουλῇ διακεκριμένοι Δικηγόροι· καὶ ἂν νομίζετε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῶμεν κατὰ τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, προτείνετε σχετικὸν παράγραφον, καὶ θέλομεν τὸν ὑποστηρίξει. Ἀλλὰ σὰς λέγω, ὅτι ὀφείλετε νὰ ἀναφέρετε ὁρισμένα γεγονότα, καὶ

οὐχὶ δι' ἀορίστων καὶ γενικῶν ἐκφράσεων νὰ προσβάλητε ἐλόκληρον σῶμα, τὸ ἐποίησεν, μὰ τὸ ναί, ἐμπεριέχει καὶ τιμίους, πρὸς τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν σεβασμὸν. Ἰμεῖς οἵτινες ὁμιλεῖτε περὶ εὐσχημοσύνης καὶ ἀξιοπρεπείας ὕψους, δὲν νομίζετε ὅτι λίαν ἀναξιοπρεπὲς διὰ τὴν Βουλὴν θὰ ᾔτο νὰ ἐκφέρῃ τοιαύτην κατὰ τοῦ δικαστικοῦ συλλόγου συνολικὴν κατηγορίαν, ἄνευ γεγονότων; Καὶ γνωρίζετε πῶς ἀποκαλεῖται ἡ ἀόριτος κατηγορία;

Ἰνα ὅμως πᾶσα παρενόησις ἐκλείψῃ, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι καὶ κατὰ τὴν 41.ην Βουλὴν ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει εἶπα· Ἰμεῖς οἱ γινώσκοντες τοὺς Δικαστὰς κατὰ τῶν ὁποίων παραπενοῖσθε, ὠνομάσατέ τους φανερά. Ἄν δέ τις παρρησίαν ἢ τόλμην πρὸς τοῦτο δὲν ἔχη, ἅς μᾶς διακοινώσῃ τὰ ἐπικριτέα ἄτομα καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν, καὶ ἐγὼ ὑπόσχομαι νὰ τὰ ἀναφέρω εἰς τὴν Βουλὴν, χωρὶς νὰ εἶπω ποῖος μοι τὰ διεκοινώσεν· ἀλλ' ἀποκρούω ὅλαις δυνάμεσι τὰς ἀορίστους καὶ ἀφρημένους κατηγορίας, ὅταν μάλιστα πρόκειται περὶ δικαστῶν.

Μεταβαίνω εἰς τὸ περὶ Κυβερνήσεως, κατὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὁποίας ὁ Κυρ. Πρόεδρος ὑποστηρίζει ὅτι πρέπει νὰ ἐκφρασθῶμεν. Περὶ ποίας Κυβερνήσεως;—Ὡς, ὁρθῶς εἶπεν ὁ Κυρ. Παδοβᾶς Κυβέρνησις ἐν Ἐπτανήσῳ δὲν ὑπάρχει, εἰμὴ ὁ Ἀρμοσῆς. Ἐννοεῖτε τὴν Γερουσίαν; Ἀλλὰ δύναται ἡ Βουλὴ νὰ καταβιβασθῇ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥς νὰ ῥίψῃ τὴν προσοχὴν τῆς εἰς τὰ παθητικὰ ταῦτα ὄργανα, τὰ μὴ ἀποτελοῦντα εἰμὴ Γραμματεῖαν δευτερευούσης τάξεως τοῦ Ἀρμοστοῦ;

Ἐννοεῖτε τὸν Πρόεδρον τῆς Γερουσίας; Ἀλλ' ἀξίζει αὐτὸς περισσότερον νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν μας; Δὲν ἔχω συμπαιδείας ἢ ἀντιπαθείας, ἀλλ' ἵνα μὴ παρεξηγηθῶσιν οἱ στοχασμοί μου λέγω.—Ὁ προσκληθεὶς ἵνα τὴν Γερουσίαν προεδρεύσῃ εἶναι τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἔχειροκρότησαν οἱ μεταδόθυμισται, ὡς σωτῆρα τῆς Ἐπτανήσου,

ὅταν κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 40.ης Βουλῆς, διὰ τῆς γνωστῆς δεκακαλπίας καὶ τῶν ἄλλων γνωστῶν αἰσχυρῶν παρανομιῶν κατόρθωσε νὰ ἀποκλείσῃ ἀπὸ τὸν περίβολον τοῦτον, Σὲ, ὦ Ζερβὲ, Σὰς, ὦ Μομφερβράτε καὶ Λιβαδᾷ καὶ τοὺς ἄλλους φίλους, διὰ νὰ στείλῃ ὅργανα καὶ υπερασπιστὰς τῆς μεταρρυθμίσεως. —Εἶναι τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο ὄργανον τὸ ὁποῖον διὰ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν μετεχειρίσθη τοσαύτας παρανομίας, ὅπως στερήσῃ τῆς ἐξασκήσεως παντὸς πολιτικοῦ δικαιώματος τὴν Κεφαλ-
ληνίαν. —Εἶναι, διὰ νὰ μὴ πολυλογώμεν, τὸ ὄργανον ἐ-
κεῖνο, ὅπερ ἐδείχθη ἔν ἀπὸ τὰ δραστηριώτερα ἀλλὰ ταύ-
τοχρόνως παθητικώτερα ὄργανα τῆς Προστασίας. —Τὸ ὄρ-
γανον τοῦτο προσκαλεῖται σήμερον ὡς Πρόεδρος τῆς Γε-
ρουσίας· ἄρα διὰ τοῦτο ἐγὼ ὁ ριζοσπάστης θὰ ἐκφράσω
θαυμασμόν; ἄρα διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἶπω, ὅτι ἂν ἄλλος
εἰς τὴν Προεδρείαν τῆς Γερουσίας ἐπροσκαλεῖτο, βελτίωσις
ἠθελεν ἐπέλθαι; Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ δεικνύων μάλιστα πρὸς
τοὺς υποστηρικτὰς τῆς ιδέας τῆς βελτιώσεως ποῖος εἰς τὴν
Προεδρείαν τῆς Γερουσίας ἐκλήθη, τοῖς λέγω, ἰδέτε μὲ ποῖα
ὄργανα ἐλπίζετε νὰ ἐξασφαλίστῃ δικαιώματα, καὶ νὰ ἐπι-
τύχετε βελτιώσεις! Καὶ τίς δὲν γινώσκει ὅτι Πρόεδροι τῆς
Γερουσίας δὲν γίνονται εἰμὴ τὰ τυφλὰ ὄργανα τοῦ ξένου;
Ποῖος ἀνεξάρτητος πολίτης θέλει ἀναδεχθῇ τὴν θέσιν
ἐκείνην; Δὲν θέλει καταβιβασθῇ ἡ Βουλὴ ἐὰν δείξῃ εἰς ἐπίση-
μον ἔγγραφόν της, ὅτι στρέφει τὴν προσοχὴν της ἐπὶ τοιού-
των ὀργάνων;

Ἦκουσα νὰ προφερθῶσι τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀριστείδου,
τοῦ Φωκίωνος καὶ ἄλλων. Ἀλλὰ ἡ ἀνάμιξις τῶν ὀνομά-
των τούτων μετὰ τῆς Προεδρείας τῆς Ἰονίου Γερουσίας εἶναι
καθαρὰ βλασφημία.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις περὶ σχηματισμοῦ τῆς νέας Κυ-
βερνήσεως, ὁ Πρόεδρος ὑπερεπήδησεν ὅλα τὰ ἄλλα μέρη
τῆς συνολικῆς τροπολογίας διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ, κατ' αὐ-
τὸν, δεύτερον μέρος περὶ ἐθνικοῦ ζητήματος.

Ὡς πρὸς τοῦτο ὁ Πρόεδρος εἶπεν, ὅτι αἱ συνολικαὶ τρο-
πολογίαι δὲν διαφέρουσι τοῦ σχεδίου τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰμὴ
μόνον κατὰ τὴν μεταθεσιν τῶν λέξεων. Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι,
ὡς πρὸς τὸ ἄμεσον τῆς ἐκτελέσεως ἀμφότερα συμφωνοῦσι.
Τοῦτο πολὺ μὲ εὐχαρίστησε, καθότι φαίνεται ὅτι πρόκειται
νὰ παύσῃ ἡ ἄχρη τοῦ νῦν φαινομενικῆ διαφωνίας μεταξὺ δύο
ριζοσπαστῶν τῆς ἐνάτης ἀφ' ἐνὸς, καὶ ἐκείνων τῆς δεκάτης,
ἐνδεκάτης καὶ δωδεκάτης ἀφ' ἑτέρου.

Καὶ τῷ ὄντι ὡς πρὸς τὸ ἄμεσον τῆς ἐκτελέσεως οὐδεμία
διαφωνία δύναται μεταξὺ ριζοσπαστῶν νὰ ὑπάρξῃ, ὡς ὑποση-
ριζάντων ἀπὸ τῆς Θ'. Βουλῆς μέχρι τοῦδε, ὅτι τὸ Ἐθνικὸν
ζήτημα πρέπει νὰ φέρεται πάντοτε ἐμπρὸς καὶ δὲν πρέπει
ποτὲ νὰ ἀναβάλλεται οὔτε ἡμέραν, οὔτε ὥραν, οὔτε στιγμήν.

Ἀλλ' ὁ Πρόεδρος ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ διαφορὰ συνίσταται
εἰς τὴν δικονομίαν. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἐξεφράσθη καθαρὰ,
ἀλλὰ νομίζω ὅτι τὸν ἐννόησα.

Ὁ Πρόεδρος θέλει νὰ μᾶς ἀποπέσῃ, ἀπὸ τοῦ νὰ φέρω-
μεν τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῶν Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, φο-
βούμενος τὴν ἀποτυχίαν του. Τοιούτους φόβους δὲν ἔχω·
τοὺς συνέλαβα μόνον ὅταν εἶδα, ὅτι ὁ Κ. Γλαδστων, ἐνῶ
μᾶς ἀπεκάλεσε τρελοῦς, διότι ζητοῦμεν τὴν Ἐνωσιν, ἐνῶ
μᾶς εἶπε ῥητῶς ὅτι ἡ ἐντολή του τὸν ἐμπόδιζε νὰ εἰσέλθῃ
εἰς οἰκονομικὰ συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, ὀλίγον ἄρ-
γότερα μᾶς προσέτρεπε νὰ φέρωμεν ἐμπρὸς εἰς τὴν Βουλὴν
τὸ ζήτημα τῆς Ἐνώσεως καὶ νὰ τὸ στείλωμεν εἰς τὴν Βα-
σίλισσαν τῆς Ἀγγλίας. Τότε ἀληθῶς ἐφοβήθην, ὅτι ἡ Βασι-
λισσα τῆς Ἀγγλίας ἠθελε μᾶς ἀπαντήσῃ, ὅτι συγκοινωνή-
σασα μετὰ τῶν συμμάχων της μᾶς λέγει, ὅτι εἶναι ἀπραγ-
ματοποίητος ἡ Ἐνωσις. Ἀλλ' ἀφοῦ εἶδα ὅτι ἡ Βασίλισσα τῆς
Ἀγγλίας μόνον ἐξ ὀνόματός της μᾶς ὤμειλσε, προσθέτου-
σα ὅτι οὔτε θέλει διακονῶσαι αὐτὴ τὸ ζήτημα μᾶς, οὔτε θέ-
λει ἐπιτρέψῃ ἡμᾶς νὰ τὸ διακονώσωμεν εἰς τῆς Εὐρωπαϊκῆς
δυνάμεις· ἀφοῦ πέρισυν εἶδα τὸν Ἐργαζὸν τῆς Ἀγγλίας, γρά-

φοντα πρὸς τὸν Ἀρμωστήν ν' ἀφίστη ἐλευθέραν τὴν Βουλὴν τῆς Ἑπτανήσου νὰ πράξη ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ μόλις ἰδεῖ πρότασιν ἀποτάξεως πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις, τότε ἀμέσως νὰ ἀναβάλῃ τὴν Βουλὴν, ἔλαβι, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ Ἀγγλία γνωρίζει, ὅτι, ἂν κατορθώσωμεν νὰ καθυποβάλλωμεν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις τὸ ζήτημά μας, ἡ πλειοψηφία αὐτῶν θέλει εἰσθαι ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ μὰ τὸ ναί, εἰς τὸ Λονδίνον γνωρίζουσι πολὺ καλλίτερον ἀπὸ ἡμᾶς τὰς διαθέσεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων· ἀλλὰ καὶ ἂν τυχὸν ὑποθέσωμεν ὅτι, αἱ Δυνάμεις καθ' ἡμῶν ἀποφανθῶσι, ποῖα ἡ χειροτεύρευσις τῆς θέσεώς μας; Τὸ ζήτημα ἐν δικαίῳ μένει ὡς εἶναι καὶ σήμερον. Ἀλλὰ λέγει ὁ Πρόεδρος «θὰ ἀφαιρέσετε τότε καὶ τὴν τελευταίαν ἀκτίνα ἐλπίδος, ἥτις μένει εἰς τὸν λαὸν τοῦτον. Καὶ τὰ πράγματα θὰ σὰς ἀναγκάσουν νὰ παλινωδῆσετε. Κάλλιον λοιπὸν, εἴπεν, ἡμεῖς αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν νὰ ἀκολουθήσωμεν ἀπὸ τοῦδε τὸν δρόμον τοῦτον.» — Λέγω ὁμοῦς ἐγὼ, ἐὰν ἡ ἐλπίς τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ Ἑπτανήσιος λαὸς εἶναι ψευδής, κέρδος θέλει εἰσθαι νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀπάτην. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ δὲν νομίζω πατριωτικὸν νὰ ἐνεργῶ, ὅπως ὁ λαὸς διατηρηθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὴν ἀπάτην. Ἄν δὲ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις μᾶς εἴπωσιν, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ ἰσχυρωτέρου μᾶς καταδικάζει νὰ μένωμεν ὑπὸ ξενοκρατίαν, ὁ λαὸς οὗτος θέλει λάβει τὰ μέτρα του, θέλει ζητήσῃ ἀλλαχού πατρίδα νὰ ὑπηρετήσῃ, καὶ ἀφίνων ἐρημωμένας τὰς νήσους ταύτας θέλει εἶπει πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς Εὐρώπης, ἰδοὺ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σου. Ἄν δὲ πρόκειται σήμερον νὰ παλινωδῶσωμεν, τότε πρὸς τί τόσοι κόποι, θυσίαι καὶ μαρτύρια; Διὰ τὴν δὲν παλινωδούσχημεν κατὰ τὰ 1850; Ὅσον τὸ κατ' ἡμᾶς οὐδέποτε θέλομεν πειραθῇ νὰ καταστρέψωμεν τὰ τετελεσμένα· ἀλλ' εἰς συνέχειαν ἐκείνων θέλομεν συμβουλευσῇ νέα βήματα, πεποιθότες ὅτι οἰκιστὴς τοῦ ἑθνικοῦ ζητήματος, καίτοι τυχὸν ἀποπερχάνουσα, φέρει

πάντοτε τοὺς καρπούς της. Ἀλλὰ μὴ ταράττεσθε ὡς ἐκ τῆς ἐγχαράχσεως καὶ χαραττομένης δικονομίας τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Ὁ Πρόεδρος δὲν βλέπει κινδύνους, ἡ ἀποδείξις εἶναι πρόδηλος. Ἄν κινδύνους ἐβλεπεν, ἤθελε τοὺς φανερώσει, τοῦλάχιστον εἰς τοὺς συναδέλφους· τοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἀπὸ δεκαετίας προσπαθοῦν νὰ τηρήσουν ἐδῶ μέσα τὴν σημαίαν ἐκείνην, ἣν οἱ ριζοσπάσται τῆς Θ'. Βουλῆς ἀνύψωσαν.

Διὰ τοῦ ψηφισθησομένου προγράμματος τῆς Βουλῆς, εἴπεν ὁ Πρόεδρος, πρόκειται νὰ παγιωθῇ ἡ σαλευσμένη κοινὴ γνώμη. Ἀλλ' ἡ κοινὴ γνώμη τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν σαλεύεται δι' ἄλλο, εἰμὴ διότι δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ ποῖα τὰ αἷτια, τὰ διαχωρίζοντα σὰς, Ζερβὲ καὶ Μομφερράτε, ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἐν τῇ Βουλῇ ριζοσπάστας. Καὶ ἐνῶ ὁ εἰς ἐντεῦθεν ἐρωτᾷ, εἶναι λοιπὸν προδόται οἱ ριζοσπάσται τῆς 10, 11 καὶ 12.ης; ὁ ἄλλος ἀντερωτᾷ ἐκείθεν, εἶναι λοιπὸν προδόται ἐκεῖνοι τῆς ἐννάτης; εἶναι διαφωνία; ἀλλὰ ποῖα; Καὶ ἐδῶ, ἃς εἴπωμεν δημοσίως καὶ καθαρά ὅ,τι ἰδιαιτέρως ἐπανελημμένως σὰς εἴπομεν. Ἦλθατε, Ζερβὲ καὶ Μομφερράτε, ἐν τῇ ἐννάτῃ Βουλῇ μετὰ τῶν λοιπῶν πολιτικῶν φίλων ἵνα ἀνυψώσῃτε ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου τὴν σημαίαν τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Ἡ τυραννία δὲν σὰς ἄφησε εἰμὴ δι' ὀλίγον νὰ ἐνεργήσῃτε· ἐφάνητε στιγμιαίως καὶ ἐκλείψατε, ἵνα ἐπὶ τῶν ξηροσκοπέλων τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου ἀπολαύσῃτε. Ἄλλοι ὁμοῦς ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου ἐπαινεσιάζοντο, ἵνα τηρήσωσιν ὑψομένην τὴν σημαίαν ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν σεῖς ἐδῶ μέσα ἐνεπήξατε, καὶ τὴν ὁποῖαν ἡ τυραννία καὶ τὰ ὄργανά της ἐπροσπάθησαν διὰ παντὸς μέσου νὰ συντρίψωσιν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχον. Εὐχαριστῶ τὸν ἀντιπρόσωπον Λευκάδος, Κ. Σέρβον, δι' ὅσα εἰς προηγούμενην συνεδρίαν ὑπὲρ τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς ἐνεργείας τῶν Ζακυνθίων ἐξέφρασε, καὶ χαίρω βλέπων, ὅτι ἡ ἰδέα προσλαμβάνει φανερά ἰσχυρὸν ὑποστηρικτὴν καὶ τὸν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΟΥΡΙΟΥ

ἔξνοια καὶ εὐγλωττον Κ Σέρβον. Ἐντὸς τοῦ περιθόλου τούτου δὲν ἐπροσπαθήσαμεν νὰ κάμωμεν ἄλλο, ὃ ρίζοσπάσται τῆς ἐννάτης, εἰμὴ νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἔργον σας. Δικονομίαν δὲν μᾶς ἀφήσατε. Ἐγένοντο λάθη; — Ὀμιλήσατε, καὶ εἰμεθα ἔτοιμοι νὰ τὰ ἐπανορθώσωμεν. — Ἐγένοντο παραλείψεις; — Ἐκφράσθητε, καὶ θέλωμεν τὰς ἀναπληρώσει· ἀλλ' οὔτε τὸ ἓν, οὔτε τὸ ἄλλο ὑπάρχει, ἢ τοῦλάχιστον δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ ἴδωμεν, ἔως οὐ δὲν ἐκφράξῃτε. Πᾶσα πρᾶχῶρησις πρὸς σᾶς ἀπὸ ἡμᾶς θέλει γίνεαι ἀσμένως· ἀλλὰ πρὸς σᾶς τοὺς ρίζοσπάστας μόνον, καὶ οὐχὶ πρὸς ἄλλον. Ὁμόνοιαν καὶ σύμπνοιαν ἀκούω πανταχόθεν νὰ ἐπικυβεῖται. Ὁμόνοια καὶ σύμπνοια, λέγω καὶ ἐγὼ, θέλει ἐπέλθαι μετὰ τῶν ὁμοειδῶν στοιχείων καὶ ἰδεῶν.

Ἡ διχόνοια μετὰ τῶν εἶναι ἀφύσικος, καὶ ἂν τυχὸν ἐμφιλοχωρήσῃ, δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ. Οὐδέποτε ὁμοῦς ὁμόνοια μετὰ τῶν ἀντιθέτων καὶ πολυμοιμένων στοιχείων καὶ ἰδεῶν· διότι ἂν ὁμόνοια μετὰ τῶν ἐπέλθῃ, δὲν δύναται ἐπὶ πολὺ νὰ διατηρηθῇ, διότι μάχεται πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν.

Οὐδέποτε ὁμόνοια μετὰ τῶν στοιχείων ἐκείνων, τὰ ὅποια, ὃ ρίζοσπάσται τῆς ἐννάτης, ὅταν τὸ κήρυμά σας ἤρχισατε, σᾶς ἐπερίπαιζαν, καὶ σᾶς ἐπρόσφεραν τὰ κρυδοξώφλοια, διὰ νὰ ἐπιβιασθῇτε εἰς αὐτὰ καὶ νὰ πολυμήτητε τοὺς στόλους τῆς Ἀγγλίας, — τὰ ὅποια, ὅταν εἰς τοὺς ξηροσκοπέλους ἐστενάζετε, σᾶς ἐχλεύαζαν καὶ σᾶς ἐπρόσβαλαν — καὶ τὰ ὅποια σήμερον σᾶς χειροκροτοῦσι καὶ στριμώνονται σιμά σας, μετὰ τῶν ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ὀρθῶς σκεπτόμενα, ὅτι εἴτε ἡμᾶς εἴτε σᾶς ρίψωσιν, αὐτὰ πάντοτε θὰ κερδίσουν.

Οὐδένα κίνδυνον, ἐπαναλαμβάνω, βλέπει ὁ Σέρβος, διότι πρὸς τοὺς ἄλλους, ἢ διαχαραττομένη δικονομία εἶναι αὐτὴ ἐκείνη τὴν ὁποίαν τὸ ψήφισμα τῆς Θ'. Βουλῆς διεχάραξε.

Καὶ δὲν ἐννοῶ τί ἐννοοῦσεν ὁ Κ. Μομφερράτος, ὅταν εἶπε πρὸ ὀλίγου, ὅτι ἔπρεπε πᾶσα Βουλὴ νὰ ἀνανεώσῃ τὸ ψήφισμα

τῆς Θ'. καὶ νὰ μὴ τὸ στρεβλώσῃ, ὡς ἔπραξεν ἡ 11.η διὰ τῆς ἀποτάσεως εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα. Κατὰ τί διαφέρει ἡ παραδεχθεῖσα ὑπὸ τῆς 9.ης Βουλῆς διακήρυξις ἀπὸ τὴν διακήρυξιν τῆς 11.ης; (ἀναγινώσκει τὸ ψήφισμα τῆς 9.ης καὶ τὸ τῆς 15.ης Ἰανουαρίου 1839 καὶ λέγει.) Διαφορὰ ὑπάρχει, ὅτι τὸ μὲν ψήφισμα λέγει «εἶναι» ἢ δὲ διακήρυξις λέγει «εἶναι, καὶ ἔσται.» ἐπὶ ταῖς ὅθεν καὶ ἰσχυροποιήσεις, οὐχὶ ὁμοῦ στρεβλώσεις τῆς ἰδέας.

Τὸ μὲν ψήφισμα λέγει «μετὰ τοῦ λοιποῦ ἔθνους του, τῆς ἐλευθερωμένης Ἑλλάδος» ἢ δὲ διακήρυξις λέγει, «μετὰ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος» διότι ἡ ἔκφρασις «τοῦ λοιποῦ ἔθνους» περιοριζομένη εἰς μόνον τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἀποκλείει τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς. Καὶ ὅσον ἀναμάρτητον καὶ ἂν ὑποθέσῃ τις τὴν Θ'. Βουλὴν, ὀφείλει ὁμοῦ νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἡ δύνατο νὰ πέσῃ καὶ εἰς λάθην. Κατὰ τί ἐστρεβλώθη τὸ ψήφισμα τῆς 9.ης διὰ τῆς ἀποτάσεως εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα; Οἱ ρίζοσπάσται τῆς 11.ης ἐγνωμάτευον ὅτι πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ ὀνοματισθῇ ἐπιτροπὴ πρὸς τὴν βουλῆς, ἥτις νὰ ἀποτανθῇ κατ' ἐθέλειαν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις· ἢ πλειοψηφίᾳ ὁμοῦ τῆς 11.ης Βουλῆς ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν εἰς τὸ ψήφισμα τῆς 9.ης διαχαραχθεῖσαν δικονομίαν· καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο λέγει εἰς τὸν τελευταῖον παράγραφόν του «ἡ παρούσα διακήρυξις θέλει διαβιβασθῇ διὰ διαγγέλλματος τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν Προστατίδα δυνάμιν, ὅπως διὰ τῶν ἀρμοδίων μέσων διακοινώσῃ αὐτὴν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τῆς Εὐρώπης δυνάμεις, διὰ νὰ ἐνεργήσωσιν ὁμοῦ πρὸς ἐταγείαν αὐτῆς πρᾶγματῶσις.»

Ἄν λοιπὸν ἐστρεβλώσῃ τὸ ζήτημα διὰ τῆς ἀποτάσεως εἰς τὸ στέμμα τῆς Ἀγγλίας, τότε ἂν μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ἐρωτήσω, διατὶ ἀρχήθῃ νὰ τὸ στρεβλώσῃτε; Ἄν ὑπάρχουν κίνδυνοι ἄλλοι, τοὺς ὁποίους γνωρίζετε καὶ περὶ τῶν ὁποίων δὲν θέλετε νὰ μᾶς διαφωτίσῃτε, τότε ἐνοχοὶ δὲν

εἶμεθα ἡμεῖς, οἵτινες ἐν ἀγνοίᾳ εὐρισκόμεθα, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἵτινες ἐν γνώσει ὄντες σιωπῶσι.

Μεταβαίνω εἰς τὸ περὶ κοσμιότητος, ἀξιοπρεπείας, ὑβρεων, προσβολῶν, κτλ. ζήτημα.

Αἱ λέξεις αὗται οὐδεμίαν πρακτικὴν σημασίαν ἔχουσιν, ἕως οὗ πρακτικῶς δὲν ἐφαρμόζονται.

Ἄς ἐξετάσωμεν ὅθεν τὴν συνολικὴν τροπολογίαν ἀπὸ παράγραφον εἰς παράγραφον.

Ὁ πρῶτος δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ προοίμιον ἐμπεριέχον τὴν ιδέαν τῆς αὐτοδικαίου συνελεύσεως τῆς Βουλῆς πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς ιδέας, ὅτι ὁ Ἀρμοστής δι' ἐναρκτηρίου λόγου ἀνοίγει τὴν Βουλὴν.

Δὲν πιστεύω νὰ βλέπη τις εἰς τὸν παράγραφον τοῦτον, οὔτε ὕδρεις οὔτε ἀπειλάς. Οἱ ἐπόμενοι παράγραφοι ἐξακολουθοῦν πραγματευόμενοι περὶ τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ὑπὸ τὴν πρακτικὴν ἔποψιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ζήτημα τοῦτο ὁλοὲν εὐρίσκεται. Καὶ ποῖα εἶναι αὕτη; Μὴ λησμονήσωμεν ὅτι δὲν πρόκειται πλέον ν' ἀποδείξωμεν εἰς τὴν Προστασίαν, ὅτι ὁ τόπος, ὁμόψυχος δὲν τὴν θέλει. Τοῦτο ἐν τῷ μέσῳ ἀγώνων καὶ μαρτυριῶν ἐξεπεραιώθη ὀριστικῶς, καὶ ἡ προστασία εὐρέθη βιασμένη νὰ ὑποκύψῃ, ὅπως διὰ τῆς διακηρύξεως τῆς 15 Ἰανουαρίου 1859 ἐπισημοποιήσωμεν τὴν ἀπόδειξιν ταύτην. Τώρα πρόκειται περὶ τῆς πραγματοποιήσεως, τουτέστι περὶ τῆς ἀποδείξεως ὅτι ἡ προστασία πρέπει νὰ παύσῃ, καὶ θὰ παύσῃ. Ὅπως δὲ ἐπιτύχωμεν τοῦτο, δὲν πρέπει νὰ ἀλλάξωμεν μέσα. Τὴν κοινὴν γνώμην, τὴν βιάσαν τὴν προστασίαν νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἐπίσημον διακήρυξιν τῆς 15 Ἰανουαρίου, αὐτὴν καὶ πάλιν πρέπει νὰ ἐπικαλεσθῶμεν, ὅπως φθάσωμεν εἰς τὸ ποθητὸν συμπέρασμα.

Ἰνα δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο φθάσωμεν, οφείλομεν νὰ δεῖξωμεν ὁποῖα ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ἡ προστασία παρ' ἡμῖν, ἵνα ἡ κοινὴ γνώμη πεισθῇ, ὅτι οὐ μόνον διὰ τὴν

ἀρχὴν τῆς ἐθνικότητος πρέπει νὰ παύσῃ ἡ προστασία, ἀλλ' ἀκόμη καὶ διότι ἡ προστασία αὕτη δὲν ἔκαμεν ἄλλο ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συστάσεώς της ἄχρι σήμερον, εἰμὴ νὰ καταστρέψῃ ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς τὸν τόπον τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἡ Εὐρώπη (προβλέπουσα κατὰ τὸ 1815 τὰ προσεγγίζοντα συμβάντα τῆς Ἀνατολῆς) ἐναπιστεύετο εἰς παρκαταθήκην εἰς χεῖρας τῆς Ἀγγλίας, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς πυρρὴν τοῦ ἀναγεννηθησομένου Ἑλληνισμοῦ. Οφείλομεν βεβαίως νὰ εἶμεθα εὐσχημοὶ καὶ κόσμιοι εἰς τὰς ἐκφράσεις μας, ἀλλὰ χάριν κοσμιότητος ἐπιτετηδευμένης δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν νὰ ἀπεικονίσωμεν τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν ἔποψιν, διότι τότε δὲν θὰ εἶμεθα κόσμιοι ἀλλὰ ὑποκλινεῖς καὶ δουλόφρονες.

Ὁ κύρ. Γλάδστων εἰς τὴν περὶ τῆς Ἑπτανήσου ἀγόρευσίν του ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Κοινοβουλίῳ κατὰ τὴν 7 Μαΐου 1861 ἔλεγεν ὁ χαρακτήρ του λαοῦ τούτου (τοῦ Ἰονίου) «εἶναι πολυποίκιλος· ἰδίως καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀνωτάτας τάξεις, ὑπάρχει ἐλάττωμα τὸ ὁποῖον ἰδίως τὰς χαρρακτηρίζει, καὶ εἶναι ἐλάττωμα τὸ ὁποῖον πάντοτε ἀπαντᾷ τις εἰς φυλὴν ἥτις ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπῆρξεν εἰς ὑποτελεῖ κατὰστασιν. Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο εἶναι ὅ,τι δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ ἠθικὴν δουλοφροσύνην. Εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ λάβῃ τις ἐλευθέραν, ἀγνὴν, τιμίαν, ἐκφράσιν τῆς γνώμης ἐν ταῖς νήσοις ἐκείναις.»

(Ὁ κύρ. Βαλκωρίτης ζητεῖ ν' ἀναγνωσθῇ ἐκ νέου τὸ τεμάχιον τοῦτο, καὶ ἀναγινώσκειται.)

Ὁ κύρ. Λουμβάρδος ἀκολουθῶν λέγει.

Ποῖον θὰ ᾔηναι λοιπὸν τὸ μέτρον τῆς κοσμιότητος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς χαρακτηρίσωσι καὶ πάλιν οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἀγγλίας ὡς ἠθικῶς δουλόφρονες; Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἀπατηθῶμεν ἂν μετχειρισθῶμεν τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ κύρ. Γλάδστωνος ἔδωκε μέτρον, τουτέστιν ἡμεῖς οἱ ἀντιπρό-

σώποι τοῦ Ἰονίου λαοῦ νὰ μεταχειρισθῶμεν, ὁμιλοῦντες περὶ τῆς προστασίας, τὴν αὐτὴν ἐκείνην κοσμιότητα τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας ὁμιλῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ τούτου θέματος.

Εἶπεν ὁ κύρ. Γλάδστων, πρὸς τοῖς ἄλλοις, »ἀποτίομεν (ἐν Ἐπτάνησιν) τὴν ποινὴν τῶν ὅσων ἐπραξαν οἱ πατέρες ἡμῶν. Ὅταν καθιερώθῃ κατὰ πρῶτον ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, ἐστηρίχθῃ εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ διαφθείρῃ μερίδα τινὰ τοῦ Ἰονίου λαοῦ, ἵνα καθιερώσῃ πολιτικὴν τινὰ ἐπιβρόχην . . . . Ἐνταῦθεν ἡ ἄκρα διαφθορά, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Ἰονίων Νήσων ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον εἰς τὸ ἄλλο.» (Οἱ κύριοι Βαλαωρίτης καὶ Παδοβάς ζητοῦν νὰ ἀναγνωθῇ τὸ τεμάχιον τοῦτο ἐκ νέου. Ἀναγινώσκεται.)

Ὁ κύρ. Λομβάρδος ἐξακολουθῶν λέγει — Εἰς τὴν συνολικὴν τροπολογίαν δὲν ἐμπεριέχονται κατὰ τῆς προστασίας εἰμὴ σχεδὸν τὰ αὐτὰ, τὰ ὅσα δ κύρ. Γλάδστων κατ' αὐτῆς εἰς τὸν λόγον του εἶπεν. (Βαίνει δὲ εἰς τὴν σύγκρισιν ταύτην ἀπὸ παράγραφου εἰς παράγραφον τῆς συνολικῆς τροπολογίας, μέχρι τοῦ παραγράφου ἐννάτου, καὶ συμπεραίνει λέγων) Ὁφείλει ἄρα ἡ Βουλὴ, κατὰ τὴν πρόκλησιν τοῦ κυρ. Γλάδστωνος, νὰ ἐκφρασθῇ καθαρώς, ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εὐρίσκεται εἰς ἐθνικὴν δουλοφροσύνην ὁ Ἴόνιος λαὸς, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἄξιός νὰ λάβῃ τὴν ἐλευθερίαν του· οὐδεμία δὲ λέξις ἢ φράσις τῆς συνολικῆς τροπολογίας ὑπάρχει, ἥτις νὰ δύναιτο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὕβρις, ἀπειλὴ ἢ ὡς προσβολὴ — (προσθέτει δέ.) Ἐχομεν καὶ ἄλλο μέτρον ἀκόμη δι' οὗ νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς τὸ περὶ κοσμιότητος ζήτημα. Μέχρι τοῦ ἐννάτου τούτου παραγράφου, ἡ συνολικὴ τροπολογία, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζω, δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ μὲ μικρὸν μόνον τροποποιήσεις, τὸ σχέδιον ἀπαντήσεως, τὸ ὁποῖον συνέταξεν ἡ ἐπὶ τούτῳ συστηθεῖσα ἐπιτροπὴ τῆς 11.ης Βουλῆς, καὶ

τὸ ὁποῖον δὲν ἐσυζητήθη ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης ἀναβολῆς.

Τὸ σχέδιον ἐκεῖνο ὁ Δουξ Νιουκάστελ, ἀγορεύων εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων, τὸ ἐχαρακτήρισεν ὡς καταγορητήριον. Ὁ δὲ Κύριος Μαγουάιρ (καὶ ἐπειδὴ πρῶτην φράσιν τὸ ὄνομα τοῦ κυρ. Μαγουάιρ εἰς τὴν βουλὴν ταύτην ἀναφέρεται, δὲν ἠμπορῶ νὰ προχωρήσω χωρὶς νὰ ζητήσω τὴν ἄδειαν νὰ ἀναγγείλω, ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς παρουσίας συζητήσεως, εἰς πρῶτην συνεδρίαν θέλω φέρεי πρότασιν, ὅπως ἡ βουλὴ αὕτη ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὸν κυρ. Μαγουάιρ καὶ τοὺς λοιποὺς εὐγενεῖς ὑπερασπιστὰς, τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀτυχοῦς πατρίδος μας — (Πολλοὶ τῶν βουλευτῶν λέγουσιν· μάλιστα, μάλιστα) — Ὁ ἀγορεύων ἀκολουθῶν λέγει· ὁ κύρ. Μαγουάιρ εἰς τὴν βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ἀπήντησεν ὅτι καὶ 50 ἔτη ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ μείνῃ ἡ Προστασία εἰς τὴν Ἐπτάνησον, 50 τοιαῦτα καταγορητήρια θὰ ἐκδοθῶσιν ἀπὸ τὴν βουλὴν μας.

Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἀναιρεθῶσιν οἱ λόγοι τῶν πολεμίων, καὶ νὰ ὑποστηριχθῶσιν ἐκεῖνοι τῶν φίλων· καὶ ἰδοὺ διατὶ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ καὶ οἱ συνάδελφοί μου λαμβάνομεν μέρος εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην, ὅπως διὰ τῆς ψήφου μας συντείνωμεν νὰ παραδεχθῇ τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς 11.ης βουλῆς συνταχθὲν σχέδιον, τὸ καταγορηθὲν παρὰ τῶν πολεμίων μας, καὶ ὑποστηριχθὲν παρὰ τῶν φίλων μας εἰς τὰς βουλὰς τῆς Ἀγγλίας.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ σχέδιον τοῦτο συνετάχθη ὑπὸ μελῶν, τὰ ὅποια δὲν συγκατετάσσοντο μετὰ τῶν ἐκείνων, ἅτινα ὡς μᾶλλον ἐξηκείμενα χαρακτηρίζονται.

(Ὁ κύρ. Μεταξᾶς Ζακύνθου λέγει. Μᾶς εἶπον δημοκίπου, ἀλλὰ ὁ τόπος μας μᾶς ἐστελεῖ πάλιν ἐδῶ.)

Ὁ κύρ. Λομβάρδος ἀκολουθῶν λέγει — τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ διστάσωμεν νὰ παραδεχθῶμεν ἑγγραφον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἐκλογῆς σας καὶ ὁ τόπος ἐπεκυρώσε.

Μεταβαίνει ὁ κύρ. Λομβάρδος λέγει — τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ διστάσωμεν νὰ παραδεχθῶμεν ἑγγραφον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἐκλογῆς σας καὶ ὁ τόπος ἐπεκυρώσε.

ΙΑΚΩΒΑΡΙΩΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

τροπολογίας, τουτέστιν εἰς τὸν παράγραφον, ὅστις ἐπιλαμβάνεται τοῦ περὶ βελτιώσεως ζητήματος. Ἐν ἀρχῇ μὲν εἶναι ὅλη ἡ Βουλὴ σύμφωνος, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινὲς, οἵτινες λέγουσι, δὲν εἶναι ἐφικτὴ ἡ βελτίωσις, ἄλλοι οἵτινες ὑποστηρίζουν τὸ ἐναντίον, καὶ ἄλλοι οἵτινες λέγουν, ὅτι, καίτοι ἀνέφικτος ἡ βελτίωσις, οὐδὲν ἥστον πρέπει νὰ γίνουιν καὶ πάλιν ἀπόπειραι. Μεταξὺ τῶν τελευταίων συγκαταλέγεται καὶ ὁ κύρ. Πρόεδρος, ὅστις μᾶς εἶπεν »Αἱ ἀνέφικτος ἡ βελτίωσις; Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸ εἵπομεν ἡμεῖς πρότερον; »Αἱ! λέγω καὶ ἐγὼ, λέγοντες ἡμεῖς ὅτι ἀνέφικτος ἡ βελτίωσις, δὲν λέγομεν πάντοτε ὅτι δὲν κάνομεν ἄλλο εἰμὴ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν ἐκείνο, τὸ ὁποῖον σεῖς πρότερον εἶπατε; Ἀλλὰ προσθέτει ὁ κύρ. Πρόεδρος. Τὸ δημόσιον πνεῦμα ἀπαιτεῖ τὴν ἀπόπειραν βελτιώσεως. Ὁφείλομεν λοιπὸν νὰ ὑπακούσωμεν. Μᾶς εἶπεν ὁμῶς εἰς ἄλλην, τοῦ ἀγόρευσιν ὅτι τὸ χειρότερον δι' ἓνα δημόσιον ἄνδρα εἶναι τὸ παρ' αὐτοῦ διδόμενον κακὸν παράδειγμα. Σύμφημι, καὶ προσθέτω, ὅτι τὸ χειρότερον παράδειγμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ δώσῃ ὁ δημόσιος ἄνθρωπος, εἶναι τὸ νὰ ὑποστηρίξῃ πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι πεπεισμένοι, καὶ νὰ τὰ ὑποστηρίξῃ μόνον, διότι τὸ δημόσιον τὰ ἀπαιτεῖ.

Μὴν ἀδικοῦμεν ὁμῶς ἐπὶ τοσοῦτον τὸ δημόσιον πνεῦμα τῆς Ἑπτανήσου. Ποία εἶναι ἡ ἔκφρασις του, ἀποδεικνύεται οὐχὶ ἀπὸ τὰς φωνὰς δύο ἢ τριῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς ἐκλογὰς του· καὶ ἐδῶ μέσα ἐπανειλημμένως ἐς ἀλῆσαν ὡς ἀντιπρόσωποι ἄνδρες, οἵτινες καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς καὶ διὰ τοῦ τύπου πρὸ χρόνων κηρύττουσιν, ὅτι οὐδεμία βελτίωσις εἶναι ἐφικτὴ ὑπὸ τὴν προστασίαν, καὶ ὅτι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον ἡ Βουλὴ δύναται νὰ κάμῃ, εἶναι νὰ ἐμποδίσῃ νέον κακόν.

Πλὴν ἡμποροῦν νὰ εἰπῶσιν. Ἄν τοιαύτη εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐν Ζακύνθῳ ἢ εἰς ἄλλην νῆ-

σον, ὑπάρχουν ὁμῶς καὶ νῆσοι, αἵτινες ἀντιθέτως σκέπτονται.

Ἐν Κερκύρᾳ π. χ. ὡς μᾶς διεβεβαίωσεν ὁ κύρ. Πρόεδρος, εἶναι τοιαύτη ἡ ἀπαίτησις διὰ βελτιώσεως, ὥστε ἀπειλοῦν νὰ ζητήσωσι τὸν ἀποικισμὸν, ἐὰν ἐντὸς τῆς συνόδου ταύτης ἡ Βουλὴ βελτίωσιν δὲν ἐπιφέρῃ. Βεβαίως ἐπέσθη περὶ τούτου ὁ κύρ. Πρόεδρος, ἄλλως δὲν ἤθελε τὸ ἀναγγεῖλαι εἰς τὴν βουλὴν. Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ ἕτερος βουλευτὴς τοιαύτην πεποίθησιν ἔλαβεν.

Ὁ ἔντιμος ἀντιπρόσωπος, κύρ. Λάσκαρις, τὰ αὐτὰ μᾶς εἶπε. Μὲ ἐβεβαίωσε φίλος μου, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰς χείρας τοῦ Ἀρμοστοῦ ὑπογεγραμμένη πρὸς ὀλίγων, ὀλιγίστων χωρικῶν τῆς Κερκύρας, ἀλλ' οὐδὲν ἥστον ὑπογεγραμμένη ἀναφορὰ, διὰ τῆς ὁποίας οὗτοι προσκαλοῦν τὸν Ἀρμοσὴν νὰ κυβερνήσῃ αὐτοὺς μόνος του, διότι ἀπελπίσθησαν ἀπὸ βουλὴν καὶ γερούσιαν.

Βελτίωσιν λοιπὸν λέγουσιν, ἢ ἄλλῳ ἀποικισμὸν τῆς Κερκύρας—καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, συναδέλφοι Βουλευταὶ Κερκυραῖοι, ἐπιτρέψατέ μοι ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Κερκύρας νὰ ἐκφρασθῶ ἐλευθερώς.

Ὅτι ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις προσπαθεῖ νὰ ἀποικήσῃ τὴν Κέρκυραν, τοῦτο εἶναι γεγονός ἀποδεδειγμένον. Ἐκ τοῦ φόβου δὲ μήπως τὸ γεγονός τοῦτο πραγματοποιηθῇ, ἐγενήθη ἀπὸ τὴν 9.ην Βουλὴν διαφωνία πορείας μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων νήσων καὶ ἐκείνων τῆς Κερκύρας. Οὗτοι ἔλεγον πρὸς τοὺς ῥιζοσπάστας· δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν αἴτησιν τῆς ἐνώσεως, διότι φοβούμεθα μήπως αἱ ἄλλαι νῆσοι ἐλευθερωθῶσιν, ἢ δὲ Κέρκυρα ἀποικήσῃ. Ὡς ἐκ τούτου ἀπὸ τῆς 9.ης Βουλῆς παρετηρήθη ἀντίδρασις ἐκ μέρους τῶν Βουλευτῶν Κερκύρας κατὰ τοῦ ῥιζοσπαστισμοῦ, καὶ ἐπίμονος ἐνέργεια τινῶν ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐντὸς τῆς Βουλῆς οὐ μόνον ὁ ῥιζοσπαστισμὸς ἐκλείψῃ, ἀλλὰ καὶ πᾶσα κατὰ τῆς προστασίας ὁπωσοῦν σφοδρὰ ἀντιπολίτευσις μετριασθῇ. Εἰς μάτην οἱ Ἀντιπρό-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

σωποι τῶν ἄλλων νήσων παρετήρουν εἰς ἐκεῖνους τῆς Κερκύρας, ὅτι ἀκριβῶς ἵνα ἐμποδισθῇ ὁ ἀποικισμὸς τῆς Κερκύρας, ὥρσειλον οἱ Κερκυραῖοι νὰ ᾔναι οἱ σφοδρότεροι ριζοσπάσται, ὅπως δειξωσιν εἰς τὴν προστασίαν, ὅτι καὶ ἂν μόνην τὴν Κέρκυραν κρατήσῃ, οὐδὲν ἤττον καὶ τῆς μόνης Κερκύρας ἡ ἀντίδρασις θέλει ἐπιφέρει εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐπιβροχὴν τῆς Ἀγγλίας τὴν αὐτὴν βλάβην, ὥς καὶ ἡ ἀντίδρασις τῶν λοιπῶν νήσων. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην πρῶτος ἡσθάνθη ὁ γηραιὸς Δάνδολος, τὴν πολιτικὴν ἐνέργειαν τοῦ ὁποῖου δύναται τις νὰ κρίνῃ ὅπως θέλῃ, ἀλλ' οὐδέποτε δύναται νὰ τῷ ἀρνηθῇ ὁ ζύνοισιν καὶ μεγάλῃν δόσιν πρακτικοῦ πολιτικοῦ πνεύματος.

Ὅτε κατὰ τὴν Α'. Σύνοδον τῆς 11.ης Βουλῆς ἐσυζητεῖτο καὶ πάλιν ἡ ἀπάντησις εἰς τὸν λόγον τοῦ Ἀρμοστοῦ, παρατήρησις περὶ τοῦ ἔθνικοῦ ζητήματος ὑπὸ ριζοσπάστου τῶν μεσημβρινῶν νήσων ἐγένετο, ἥτις ἰσχυρῶς ἀπεκρούετο ὑπὸ Βουλευτοῦ Κερκυραίου, καὶ ὁ ριζοσπάστης ἐκεῖνος ἐπρόσθετεν, ἐὰν ἡμεῖς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπιμένωμεν, τοῦτο εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς Κερκύρας, ἥτις τὴν περισσοτέραν κατὰ τοῦ ξενισμοῦ ἀντίδρασιν ὀφείλει νὰ δειξῇ, ὅπως τὰ κατ' αὐτῆς τεκταινόμενα σχέδια τοῦ ξένου κατὰστροφῇ. Ἐνθυμούμαι τότε τὸν γέροντα Δάνδολον ἐγερθέντα τῆς ἐδρας του, καὶ εἰπόντα ὅτι ὁ ριζοσπάστης ἐκεῖνος ἀλήθειαν ἐξέφρασεν, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ Βουλευταὶ τῆς Κερκύρας ὥρσειλον νὰ σκεφθῶσι, καὶ ἔκτοτε χρονολογεῖται ἡ ριζοσπαστικὴ πορεία τοῦ κύρ. Δανδόλου. Ἐκτοτε ὁ Κύρ. Δάνδολος ἐνήργησε καὶ ἔγραψε κατὰ τῆς προστασίας καὶ ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως σφοδρώτερον παρὰ πάντα ριζοσπάστην, καίτοι προηγουμένως ὁ κύρ. Δάνδολος τὴν πορείαν τῶν ριζοσπαστῶν ἐπέκρινε. Ἐκτοτε ἀρχεται κυρίως ἡ διχογνωμία μεταξὺ τῶν Βουλευτῶν Κερκύρας, τῶν μὲν ὑποστηρικτῶν τοῦ ριζοσπάστη καὶ μετ' αὐτῶν ψηφίζοντων, τῶν δὲ ἐξακολουθούντων εἰς τὴν ἀρχαίαν κατὰ

τοῦ ριζοσπαστισμοῦ ἐνέργειάν των. Ἔως οὐδὲν ἀπεδείκνυετο διὰ τῶν γεγονότων ποία τῶν δύο ἐνεργειῶν, ἐκείνη δηλαδή ἡ ὑπὲρ τοῦ ριζοσπαστισμοῦ ἢ ἡ κατ' αὐτοῦ ἐντὸς τῆς Βουλῆς, βοηθεῖ τὸ σχέδιον τοῦ ἀποικισμοῦ, ἡδυνάτο ἐκάστη τῶν μερίδων νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν πορείαν τῆς ἀλλ' ὅς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἡ πρότασις τοῦ ἀποικισμοῦ τῆς Κερκύρας ἐκ μέρους τοῦ Γιούγκ ἐγένετο, ὅταν ὁ Ἀρμοστής οὗτος ἐπετύγχανε νὰ λάβῃ ἀπάντησιν, ὁμοίαν σχεδὸν ἐκείνων τῶν βουλῶν τοῦ προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου. Καὶ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου, τῆς δουλοφρονοῦς ἐκείνης ἀπαντήσεως βασιζόμενος πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ κύρ. Γιούγκ, καὶ δι' αὐτοῦ προοιμιάζων, ἔλεγεν εἰς τὴν Κυβερνήσιν του: «ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἀποικήσωμεν τὴν Κέρκυραν.» Τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει ἐναργῶς ὅτι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπιτύχετε νὰ φέρετε ἐντὸς τῆς Ἰουλίου Βουλῆς τὴν «βουθαμάραν», ἡ τύχη τῆς Κερκύρας εἶναι τετελεσμένη, καὶ ὅτι ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Κερκύρας ὀφείλετε ὅμως οἱ Κερκυραῖοι νὰ εἰσθε ριζοσπαστικώτεροι τῶν ἄλλων;—Πλὴν ὅχι μόνον διὰ τῆς Βουλῆς ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ λαοῦ δύναται νὰ ζητήσῃ, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὰ σχέδιά της ἡ μακιαβελικὴ πολιτικὴ. Δὲν πιστεύω ὅτι δύναται ποτὲ ὁ Λαὸς τῆς Κερκύρας ἢ μέρος αὐτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀπόγνωσιν νὰ ζητήσῃ αὐτὸς τὸν ἀποικισμὸν, ἀλλ' ἂν ᾔναι ἀληθὲς ὅτι χωρικοὶ τῆς νήσου ταύτης ἔφθασαν εἰς τοιαύτην ἀπόγνωσιν, ὥς μᾶς λέγετε, ὥστε, ἐὰν ἐντὸς τῆς Συνόδου δὲν βελτιωθῇ διὰ τῆς Βουλῆς ἡ καταστάσις των, θὰ ζητήσουν τὸν ἀποικισμὸν, νομίζετε ὅτι θὰ φθάσῃτε ἐντὸς τῆς Συνόδου νὰ τοὺς θεραπεύσητε ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιν ταύτην; Δὲν ἐννοεῖτε ὅτι σῆς οἱ ἴδιοι κηρύσσοντες ὅτι δύνασθε νὰ καλῆτε ῥεῖσιν τὴν κατάστασιν τοῦ λαοῦ, κάμνετε ὥστε ἡ προστασία νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν ὅλα τὰ εἰς διάθεσίν της μέσα, ὅπως οἰανδήποτε βελτιώσιν ἐμποδίσῃ, διὰ νὰ στηριχθῇ περισσότερον ἢ ἰδέα, ὅτι

ἡ Βουλὴ ἠδύνατο νὰ φέρῃ θεραπείαν καὶ δὲν ἠθέλησεν, ἐνῶ ἡ προστασία ἠθέλησεν ἀλλὰ τὴν ἐμπόδιεν ἡ Βουλὴ; Πολλὸ κακὰ δὲ συλλογίζονται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπὸ τοῦδε προσπαθοῦν δι' ἀποστόλων, εἰς τὰς πλατείας, εἰς τὰ καφενεῖα, εἰς τὰ χωρία Κερκύρας νὰ διασπείρουν τὴν ιδέαν, ὅτι ἡ Βουλὴ δύναιται νὰ πράξῃ πολλὰ πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἐμποδίζει ἡ ἀπὸ τὰς ἄλλας νήσους συνερχομένη πλειονοψηφία. Ἐξ ἀνάγκης ἡ πρώτη ιδέα, ἥτις θὰ διεγερθῇ εἰς τοὺς νόας, θὰ ᾔηται ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ποθητὴ βελτίωσις, πρέπει ν' ἀπαλλαχθῶσι διὰ τοῦ χωρισμοῦ ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν ταύτην.

Ὁφείλετε μάλιστα νὰ εἰπῇτε καθαρῶς τὴν ἀλήθειαν. Ὁφείλετε νὰ ὑποστηρίξητε τὴν ἐν τῷ παραγράφῳ 9.ῳ τῆς συνολικῆς τροπολογίας ἐκφραζομένην ιδέαν, ὅτι ὅλη ἡ Βουλὴ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ βελτιώτῃ, ἔστω καὶ κατὰ μικρὸν, τὴν κατὰστασιν τοῦ τόπου, ἀλλ' ὅτι κατ' ἐναντι τῆς ἐπιμόνου ἀντιδράσεως τῆς Προστασίας πᾶσα ἀπόπειρα ἀποτυγχάνει.

Ἀπὸ τοῦ 10.ου παραγράφου μέχρι τοῦ τελευταίου ἡ συνολικὴ τροπολογία ἐπιλαμβάνεται τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, καθ' ὅσον ἀποβλέπει τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς τοῦτο μέσα γενικῶς, καὶ δὲν βλέπω ὁποῖαν ἐφαρμογὴν δύναιται νὰ ἔχῃ ἐνταῦθα τὸ παράδειγμα τῶν Γράκκων καὶ τοῦ Λιβίου Δρούσου. Συμφωνῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἐκ τῆς ἱστορίας παραδείγματα δύνανται νὰ ᾔηται μεγάλως ὠφέλιμα· ἀλλ' ὅπως ἡ ὠφέλεια προκύβῃ πρέπει καὶ νὰ ἡξεύρηται νὰ ἐφαρμόζῃ τὰ ἱστορικὰ παραδείγματα, ἄλλως βλάβη θέλει εἶσθαι τὸ ἐξαχόμενον.

Ὅτε ἡ Γερουσία τῆς Ρώμης θέλουσα νὰ ἀντενεργήσῃ κατὰ τῶν Γράκκων, ὑπεκίνησε διὰ τοῦ Λιβίου Δρούσου φιλελευθερώτα· ρα κινήματα, ὁ λαὸς τῆς Ρώμης εὐρίσκειτο εἰς τὴν παρακμὴν του, ἐπλησίαζε πρὸς τὸν θάνατον ἐκεῖνον, εἰ, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτοὶ οἱ λαοὶ καὶ τὰ ἔθνη εἶναι διωρισμένα νὰ ὑποκύψωσιν.

Ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ὁθήσεως ὑπὸ τοῦ Δρούσου ἐπρεπε λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης νὰ φέρῃ τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ὁμοία ὄθησις φέρει εἰς τὸ γεγηρακὸς σῶμα τοῦ ἀτόμου.

Ὁ Ἰόνιος ὁμοῦς λαὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐν γένει εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν, ὡς πρὸς τὸ ἐθνικὸν αὐτῆς ζήτημα, εἰς ἣν εὐρίσκεται τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ὄταν τὰ πρῶτά του βήματα ἐπιχειρεῖ, ἂν τις τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του διὰ νὰ τὸ φοβήσῃ, θέλει ἀργήσῃ πολὺ ὅπως νέα βήματα κάμῃ, καὶ ἴσως ἐπὶ πολὺ μείνῃ παράλυτον.

Ἐπιτραπέιτω ὁμοῦς καὶ εἰς ἐμὲ εἰς τὸ ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας παρὰ τοῦ Κ. Προέδρου ἀναφερθὲν παράδειγμα νὰ ἀντιτάξω ἐκ τῆς ἰδικῆς μας ἱστορίας ἕτερον.

Ὅταν ὁ Φίλιππος τὴν Ὀλυνθον ἐπολιόρκει, φωνὴ πατριωτικὴ τοῦς Ἀθηναίους παρεκίνησε νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ὅπως τοὺς φίλους των ἐνισχύσωσι καὶ τοὺς ἐχθροὺς των ἀποθάρρύνωσι — Ἀλλ' ὁ συνεννοημένος μετὰ τοῦ Φιλίππου Δημάδης, τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τὸ γενναῖον βῆμα ἀπέτρεπε, καὶ κατάρθρωσε πρὸς στιγμὴν νὰ τοὺς σταματήσῃ. Ἡ πατριωτικὴ φωνὴ ἐπὶ τέλους ὑπερίσχυσε, ἀλλ' ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν ἡ Ὀλυνθος δὲν ὑπῆρχε πλέον (α).

Δὲν πρόκειται βέβαια οὔτε περὶ Γράκκων, οὔτε περὶ Δρούσων καὶ Δημάδων, πρόκειται ὁμοῦς νὰ ἀναιρέσωμεν ὅσα οἱ ἀντίπαλοί μας ἐν Ἀγγλίᾳ εἶπον, καὶ νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅσα οἱ φίλοι μας ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέφρασαν. Καὶ τοῦτο θέλομεν πράξῃ ψήφίζοντες τὴν προτεινομένην συνολικὴν τροπολογίαν. Εἰς τὸν σκοπὸν μας τοῦτον δὲν ἀντιτείνει ὁ Κ. Πρόεδρος, μάλιστα τὸ τοιοῦτον, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ὑποστηρίζει.

Δὲν ἐννοεῖ νὰ φέρῃ ἐμπόδιον εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐθνικῆς ιδέας. Ἄν τὸ ἐθνικὸν ζήτημα δὲν ἤμπορούσε ν' ἀναβληθῇ εἰς τὰ 1850, οὐδέποτε δύναιται νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀναβο-

(α) Ὁρα Πλούτ. ἐν βίῳ Δημοσθ.

λὴν τοῦ εἰς τὰ 1862. Ὁ Ἡλίας Ζερβός, ὡς γεροντώτερος, πειράται μόνον νὰ καταστείλῃ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς νεότητος, ἀλλ' ἤδη ἔχει ἐνώπιόν του τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡμεῖς δὲν σκοπεύομεν εἰμὴ νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν πορείαν, ἥτις ἀπὸ τὴν ἐνάτην Βουλὴν μέχρι τοῦδε ἐχαράχθη. Ὁ χαμόγελός μάλιστα καὶ ἡ ἔκφρασις χαρᾶς, ἥτις εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Προέδρου φαίνεται, ἀφ' οὗτοῦ ἤρχισα νὰ θυμῶ, μᾶς ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς λόγοι μου τὸν ἔπεισαν ἤδη, ἵνα καὶ αὐτὸς ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς συνολικῆς τροπολογίας. Ἡ ψήφος σας ὅθεν διδομένη ὑπὲρ τῆς τροπολογίας ταύτης συνάδει πληρέστατα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἡλία Ζερβοῦ.

Συνάδελφοι τῆς 12.ης Βουλῆς! ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς τιμῆς τεταγμένοι καὶ ἡμεῖς ὑπάρχοντες, ὡς δεῖξωμεν εἰς τοὺς ἀντιπάλους μας ἐγγαργαμένα εἰς τὸν ποδοστάτην αὐτῆς μὲ ἀνεξάλειπτα γράμματα ὅσα οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος κατὰ τὴν 9.ην, 10.ην καὶ 11.ην Βουλὴν ἐδῶ μέσα ὑπεστήριξαν, καὶ ὡς εἴπωμεν πρὸς αὐτοὺς, «οἱ ποσδῆποτε ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς τιμῆς τεταγμένοι ὑπάρχει, » ἂν καὶ τυχὸν τὰς ἀρχὰς μας καὶ τὴν πορείαν μας δὲν συμμερίζεται, ὀφείλει ὁμῶς νὰ μᾶς σεβασθῇ, διότι τὰς αὐτὰς ἀρχὰς καὶ τὴν αὐτὴν πορείαν διὰ πλήρη δεκαετίαν ὑπεστήριξαμεν καὶ ἐτηρήσαμεν. Οἶονδῆποτε καὶ ἂν θὰ ἦναι τὸ πτέρμα τῆς νέας καθ' ἡμῶν ἀντιδράσεως, τῆς ὁποίας τὴν ἀρχὴν μόνον βλέπομεν, καθότι μία κλωστὴ μόρον τοῦ παραπετάσματος ἀνεσύρθη, τοὺς αὐτοὺς θέλετε μᾶς εὐ-αρεῖ πάντοτε ἕως οὗ τὰς ἑδρας ταύτας κατέχομεν. »

(Ζωηραὶ καὶ παρατεταμέναι ἐπευφημήσεις.)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΩΝ. Ἐσπεύσαμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸν ἀνωτέρω λόγον, καθόσον ἐδίδετο δι' αὐτοῦ ἀπάντησις εἰς τὸν λόγον τοῦ Προέδρου. Ἐντὺς ὀλίγου ὁμῶς ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ θέλομεν δημοσιεύσει καὶ ἐκείνους τῶν ΚΚ. Βερυκίου, Σέρβου, Ἰωαννοπούλου, Παδόβιτς, Βαλαωρίτη καὶ Μαρτῆ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

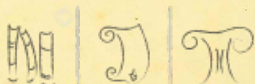
A1 52. Φ5. 0004

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΓΕΟΥΡΙΟΥ

Thos. Carl Rogers
rough/over
Rogers/over
at Swindon

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ